

● **یادداشت** ●

||| **دکتر علی ربیعی** |||

قلب بزرگ انقلاب

چندی پیش در یادداشتی نوشتم که یک جامعه برای آنکه بتواند بر مشکلات خود غلبه کند، بایدمسیرهای توسعه و پیشرفت را ببیماید تا به آرزوها و آرمان‌های خود دست یابد. برای تحقق این کار به روح‌توانستن، موفق شدن و به آدم‌های بزرگ نیاز دارد؛ به قهرمانانی که موفقیت تولید کنند، جان آفرینشگر داشته باشند تا در کنار ایشان دیگر افراد جامعه مغرورانه حس «توانستن» و «بزرگی» را به چنگ آورند. رومن رولان، نویسنده شهیر فرانسوی، در جایی می‌گوید: «من به کسانی عنوان قهرمان می‌دهم که قلب بزرگی داشته باشند.» آیت‌الله هاشمی رفسنجانی هم در زمره این قهرمانان باقلب بزرگ بود. او قلب بزرگ انقلاب بود که اندیشه‌ای سترگ داشت و بزرگی و اقتدار را برای ملت ایران از مسیر دینداری عقلانی، سیاست‌ورزی میانه‌رو و مشارکت اجتماعی همه ایرانیان در سازندگی این سرزمین طلب می‌کرد. افراد دو سه نسل خطبه‌های وی را فراموش نمی‌کنند. او نظریه مبارزه با فقر امام خمینی (ره) را به‌یوبی تئوریزه کرد و آرمان انقلاب را برای پابرهنگان به عرصه سیاست‌گذاری کشاند. به یاد دارم یکی از محورهای مهم سخنرانی آیت‌الله رفسنجانی در مراسم تحلیف خود در مردادماه سال ۱۳۶۸ لزوم مبارزه با فقر بود. آیت‌الله هاشمی در آن مراسم به‌درستی اشاره داشتند: «جامعه‌ای که فقیر و محتاج باشد، نمی‌تواند سرش را بلند کند. همیشه هم که درست نیست مردم فقیر جلو بیفتند و گرسنه باشند و کشته بدهند و ما نیز این‌گونه مردم را در صحنه حفظ کنیم. لذا ما باید یک همت جدی کنیم.» واقعیت این است که کم شدن مشکلات مردم یکی از دغدغه‌های همیشگی این سیاستمدار باتدبیر جمهوری اسلامی بوده است. در این مسیر هم همواره مشی ایشان مخالفت با افراطوتقریط و فراهم بودن زمینه حضور همه سلیقه‌ها و اندیشه‌ها بود. در سال جاری در هرسه دیداری که با ایشان داشتیم موضوع محرومان، کارگران و طبقات پایین اجتماعی را به‌دقت دنبال می‌کردند. در یکی از جلسات از ضرورت گسترش تعاون به‌عنوان راهی برای بهبود وضعیت مردم سخن گفتند. در ملاقاتی دیگر بر آرمان‌های انقلاب و راهکار بیمه برای عملی کردن توانمندسازی پایین‌دستان تأکید کردند. همچون کارشناسی برجسته‌تر بیمه‌بیکاری و چگونگی پوشش آن‌هایی که شغل ندارند سخن می‌گفت و بیمه‌های اجتماعی را راهکاری برای گسترش عدالت در جامعه می‌دانست. آیت‌الله هاشمی نوستالژی نسل انقلاب و بعد از آن است. هنرمندی اگر روزی دست‌به‌کار نوشتن فیلمنامه‌ای درخور و شایسته از انقلاب ایران شود، زندگی و سرگذشت آیت‌الله هاشمی رفسنجانی الهام‌بخش چنین اثری و هم‌عصری بنیادین برای بارزترین لحظات آن خواهد بود.

وزیر تعاون ، کار و رفاه اجتماعی

● **یادداشت** ●

||| **دکتر سید تقی نوربخش** |||

آیت‌الله هاشمی از پیشگامان تقویت عدالت اجتماعی

ادامه از همین صفحه

قانون بیمه‌های اجتماعی که در سال ۱۳۷۳ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و همچنین ساختار نوین تأمین اجتماعی که در زمان ایشان پایه‌گذاری شد نشان می‌دهد که آیت‌الله هاشمی سیاستمداری بودند که به‌توسعه هم‌راه رفاه اجتماعی اعتقاد عمیقی داشتند و بنیان‌های نظام رفاه اجتماعی را در دوران ریاست جمهوری خود ایجاد کردند. حضرت آیت‌الله هاشمی رفسنجانی از پیشگامان برقراری عدالت اجتماعی و مدافعان استقرار نظام رفاه و تأمین اجتماعی جامع بودند در سال‌های اخیر که به مناسبت‌های مختلف اجمله در هفته‌تأمین اجتماعی هرسال خدمتشان می‌رسیدیم، دغدغه ایشان چتر حمایتی رفاه اجتماعی و همسنگی و یکپارچگی نظام رفاهی بود و بر نقشی که سازمان تأمین اجتماعی در تأمین معاش و درمان اقشار محروم جامعه دارد، تأکید داشتند و ابرهم‌دها و هدایت‌های ایشان همواره برای ما راهگشا بود. ایشان در دوران مبارزات پیش از استقرار نظام اسلامی و پس از آن، از مجاهدان برجسته و یاران وفادار حضرت امام خمینی (ره) بودند و پس از رحلت حضرت امام نیز همواره در کنار رهبر معظم انقلاب اسلامی و به‌عنوان مشاور امین ایشان در مسئولیت‌های حساس و تعیین‌کننده، به ایفای نقش پرداختند. درگذشت حضرت آیت‌الله هاشمی رفسنجانی که از استوانه‌های نظام مقدس جمهوری اسلامی در مبارزات منتهی به پیروزی انقلاب اسلامی بودند، ضایعه‌ای عظیم و مصیبتی طاقت‌سوز است. خداوند او را با پیامبر اسلام (ص) و ائمه اطهار و امام خمینی (ره) و شهدای انقلاب اسلامی محشور فرماید. بی‌شک خاطره مجاهدت‌های آن فقیدسعید در مسیر پیروزی انقلاب، تثبیت، تحکیم و پیشرفت جمهوری اسلامی ایران و نیز کوشش‌ها و تدابیری که برای تحقق آرمان عدالت اجتماعی، رفع فقر و توسعه همه‌جانبه ایران اسلامی در مسئولیت‌های خطیر مبذول داشتند، در اذهان و قلوب ملت بزرگوار ایران و نیز در تاریخ میهن اسلامی ماندگار خواهد بود. ایران اسلامی این روزها از ادرار درگذشت بزرگ‌مردی است که نام و یادش همواره در تاریخ به نیکی خواهد ماند.

مدیرعامل سازمان تأمین اجتماعی

آیت‌الله هاشمی از پیشگامان تقویت عدالت اجتماعی

دکتر سید تقی نوربخش – رحلت ناگهانی آیت‌الله هاشمی رفسنجانی همه انقلابیون اصیل و علاقه‌مندان انقلاب اسلامی را اعدادار کرد. آیت‌الله هاشمی رفسنجانی در طول زندگی پربرکت خود برای استقرار و تحکیم نظام مقدس جمهوری اسلامی و تحقق عدالت اسلامی تلاش‌های ارزشمندی داشتند و ثمرات فراوانی نیز از خود به‌جای گذاشتند. پس از استقرار نظام مقدس جمهوری اسلامی در دوران جنگ تحمیلی مسئولیت جانشینی کل قوا را برعهده گرفتند و در آن دوران در دفاع از میهن اسلامی نقشی بی‌بدیل ایفا کردند. پس از آن نیز در دوران بازسازی و سازندگی کشور، توسعه همراه با رفاه اجتماعی و استقرار چتر حمایتی را همواره مورد توجه قرار دادند و از این حوزه مهم غافل نبودند. ... ادامه در همین صفحه

۶. اکتیو نو

ویس‌شیره

یادنامه آیت‌الله‌هاشمی رفسنجانی

گفت و گو با ابوالقاسم سرحدی‌زاده، وزیر کار اسبق، درباره سیاست‌های اقتصادی آیت‌الله هاشمی رفسنجانی

شهامت تصمیم‌های بزرگ را داشت

وزیر کار در دولت دوران دفاع مقدس، سه دوره نماینده مجلس شورای اسلامی و عضو ارشد خانه کارگر و از پایه‌گذاران حزب اسلامی کار، بخشی از کارنامه چهار دهه همراهی ابوالقاسم سرحدی‌زاده با اتفاقات و تحولات انقلاب اسلامی به‌ویژه در حوزه کار و تولید است. او در گفت‌وگو با آتیه‌نو به نقش آیت‌الله هاشمی رفسنجانی و سیاست‌های این سیاستمدار اعتدال‌گرا در زمینه کار و تولید به‌ویژه در سال‌های ابتدایی پیروزی انقلاب پرداخته و بر این نکته تأکید کرده است که اگر همراهی همه بخش‌های سیاست‌گذاری ایشان میسر می‌شد، نتایج چشمگیرتری برای کشور فراهم می‌آمد.

بله. از آلمان بعد از جنگ جهانی دوم هیچ چیزی باقی نمانده بود به‌جز دستگاه قضایی. همین دستگاه قضایی بود که توانست دوباره آلمان را زنده و آن را تبدیل به قدرت جهانی کند. متأسفانه در آن مقطع بخش خصوصی متاثر از خلأ حامی قانونی و هجمه‌های مختلف نتوانست انطور که بایدو شاید رشد کند. این بود که تلاش‌های آیت‌الله هاشمی رفسنجانی در این حوزه بعضاً ناکام می‌ماند.

■ از نظر شما، آرمان اصلی آیت‌الله‌هاشمی رفسنجانی در حوزه اقتصادی چه بود؟

یکی از اهداف و آرزوهای بزرگ آیت‌الله هاشمی رفسنجانی برقراری عدالت اسلامی بود. چون بلافاصله بعد از هر انقلاب مردم توقعات ویژه‌ای دارند. فکر می‌کنند این انقلاب موجب خواهد شد که زندگی آن‌ها دگرگون شود. این باعث می‌شود انقلابیون عموماً برنامه‌های کوتاه‌مدت و سریعی در پیش بگیرند تا بتوانند به توقعات مردم پاسخ دهند. آقای هاشمی هم برای اینکه بتواند به نیازهای مردم انقلابی پاسخ دهد بلافاصله تلاش و کار برای ساختن اقتصاد را شروع کردند. مثال بارز سیاست‌های رفاهی ایشان، موضوع راه‌اندازی مترو است که خواست شخص آیت‌الله بود. بیشتر طرح‌های آیت‌الله هاشمی رفسنجانی معطوف به آینده کشور و به نوعی پیش‌بینی‌کننده نیازهای مردم کشور در طی زمان بود. سعی نمی‌کردند به صورت مقطعی و سطحی کاری انجام دهند. سدسازی هم به همین شکل بود. همه این طرح‌ها تلاشی بود که ایشان برای توسعه اقتصادی توام با گسترش رفاه اجتماعی و برقراری عدالت اقتصادی می‌کردند. تلاشی که البته نیاز به پشتیبانی و آمایش کامل سرزمینی داشت تا منجر به آبادانی کل کشور شود.

■ چقدر این امر محقق شد؟

همان‌طور که گفتیم تحقق مفاهیمی چون عدالت یا کم شدن شکاف طبقاتی و مفاهیم دیگر نظیر این دو، بسیار سخت‌است. مثلاً در کشور ژاپن با آن پیشرفت‌های اقتصادی شگرف یا در کشورهای اسکالندیناوی فاصله درآمدمردم حداکثر یک به‌۶ است. در آمریکا این نسبت ۱۸ است. در دیگر کشورهای آسیایی و آفریقایی هم این نسبت فاجعه است. در ایران یک وقتی، یکی از نخست‌وزیران قبل از انقلاب، آرزو داشت بتواند این فاصله درآمدمی را یک به ۱۲ کند. بعد از انقلاب هم این فاصله هیچ‌وقت برطرف نشد. تلاش و دغدغه‌های آیت‌الله هاشمی رفسنجانی برای بر کردن این فاصله بود اما اینکه چقدر می‌شود این موضوع را اندازه گرفت و دستیابی به عدالت را در نتیجه سیاست‌های ایشان دید نامعلوم است.

■ از دهه هشتاد به بعد گفتمان ایشان در مورد اقتصاد ایران متفاوت می‌شود. آیا اندیشه اقتصادی ایشان در این سال دستخوش تغییر و تحول شده بود؟

آقای هاشمی چند سال از زمان خودش جلوتر بود و بخشی از انرژی ایشان صرف همسو کردن دستگاه‌ها با سیاست‌هایشان می‌شد. حتی بعضاً از این سیاست‌های اصلاحی اقتصاد، سوتعبیر می‌شد. یعنی می‌گفتند ایشان دنبال جا انداختن گفتمان رفاه و سرمایه‌داری است و بقیه ارگان‌ها دنبال آرمان‌های انقلاب. هیچ‌وقت دستگاه‌ها و بخش‌های مختلف کلامی ۲۰ سال پیش این موضوع را هشدار داده بود. ذهنی دقیق و قوی داشتند.

یکشنبه ● ۲۶ دی ۱۳۹۵ ● شماره هشتاد و هشت

ا ت ی پ ع ه ن و

■ آشنایی شما با آیت‌الله هاشمی به چه زمانی برمی‌گردد و در سال‌های بعد، به چه صورت‌هایی ادامه داشته است؟

با پیروزی انقلاب اسلامی و تشکیل شورای انقلاب، مسئولیت بخش کارگری و رسیدگی به کارخانه‌ها در این شورا برعهده من گذاشته شد. بنابراین و به دلیل ماهیت این کار، به‌طور طبیعی با اعضای شورای انقلاب رابطه‌ای صمیمی و نزدیک برقرار شد. از همان زمان با نوع فعالیت‌هایی که آقای هاشمی داشتند و نقشی که در بخش‌های مختلف ایفا می‌کردند آشنا شدم. قبل از پیروزی انقلاب هم آقای هاشمی عضو هیئتی بودند که برای مدیریت اعصاب کارگران نفت به آبادان رفتند و اتفاقاً موفق هم برگشتند. این هیئت وظیفه داشت با کارگران مذاکره کند تا به میزانی که مردم نفت نیاز دارند تولید کنند نه بیشتر. صحبت‌های ایشان در پالایشگاه آبادان موثر واقع شد چراکه ارتباط خوبی از همان ابتدا با این قشر داشتند. در شورای مرکزی حزب جمهوری اسلامی هم که ایشان از پایه‌گذاران و موسسان آن بودند من در خدمت ایشان بودم. بعد از پایان یافتن کار حزب جمهوری اسلامی، از طرف آیت‌الله هاشمی و مقام معظم رهبری، که آن زمان رئیس‌جمهور بودند، به‌عنوان یکی از سه عضو هیئتی که برای تعیین تکلیف اموال حزب تشکیل شده بود انتخاب شدم و مدتی هم به این دلیل با ایشان مراوده و همکاری داشتم. فعالیت خانه کارگر هم که شروع شد همیشه از راهنمایی‌ها و حمایت‌های ایشان بهره‌مند بودیم. هروقت جامعه کارگری مشکل یا درخواستی داشت، با ایشان گفت‌وگو می‌کردیم و راهنمایی می‌گرفتیم. آن‌موقع تشکیلات خانه کارگر توسط یک شورای مرکزی سه نفره اداره می‌شد که آقای دکتر ربیعی (وزیر فعلی کار)، آقای محجوب و من مسئولیت این شورا را برعهده داشتیم. بعدها آقای ربیعی به سپاه و آقای محجوب به نخست‌وزیری رفتند و من در خانه کارگر باقی ماندم و هم‌زمان به‌عنوان نماینده مردم تهران وارد مجلس اول شورای اسلامی شدم. و بعد در مجلس دوم و سوم هم حضور داشتم و در این سه دوره هم در خدمت آقای هاشمی بودم و از نزدیک با ایشان همکاری و آشنایی داشتم.

بعد هم وارد دولتی شدم که آیت‌الله هاشمی تشکیل داده بودند. در هردو کابینه اول و دوم دولت آقای هاشمی، وزیر کار و امور اجتماعی بودم. وقتی هم وارد کابینه آقای خاتمی شدم همکاری پیوسته‌ام با آقای هاشمی را حفظ کردم. از سال ۸۴ هم به‌عنوان مشاور اجتماعی آقای هاشمی در مجمع تشخیص مصلحت افتخار همکاری داشتم که این همکاری تا همین هفته گذشته ادامه داشت.

■ در مسئولیت‌های مختلفی با ایشان همکاری داشته‌اید. شخصیت و منش کاری آقای هاشمی چقدر در ادامه‌دار شدن این همکاری نقش داشت؟

همکاری و رابطه من با آقای هاشمی بسیار صمیمی و نزدیک بود. همیشه از راهنمایی‌های ایشان در بخش‌های مختلف استفاده می‌کردم. ظاهراً قضیه این بود که من مشاور ایشان بودم و باید به ایشان مشاوره می‌دادم اما واقعیت امر این بود که ما همیشه از راهنمایی‌های ایشان استفاده می‌کردیم.

■ **بیشتر مسئولیت‌های شما مرتبط با حوزه کار و تولید بوده‌است. نگاه آقای هاشمی به این حوزه چگونه بود؟**
از همان روزهای ابتدای انقلاب در زمینه کار و تولید، ارتباط بسیار نزدیکی با موسسان حزب جمهوری اسلامی برقرار کرده بودیم؛ چه زمانی که شهید بهشتی در قید حیات بودند و چه بعد از آن که بیشتر این ارتباط با آقای هاشمی و شهید داهتر برقرار می‌شد. درواقع تعاملی پیوسته بین جامعه کارگری و گردانندگان اصلی انقلاب برقرار بود. آقای هاشمی رفسنجانی از ابتدا علاقه‌مندی عجیب و زائدالوصفی به ساخت‌وساز، عمران و آبادانی کشور داشتند. شیفته و عاشق ساختن بودند. میزان تلاش و کار ایشان به‌گونه‌ای بود که همه کسانی که کنارشان بودند کم می‌آوردند. به اداره عمومی و معمولی کشور پسندده نمی‌کردند، بلکه همیشه دنبال طرح‌های نو برای آباد کردن کشور بودند. برخلاف خیلی‌ها که هیچ‌وقت یاد نگرفتند با برنامه و حساب‌و‌کتاب و آمار کار کنند ایشان به‌شدت اهل برنامه و آمار بود. یک‌بار میزان یکی از روسای جمهور خارجی بودم و وظیفه داشتم او را به چند شهر ایران ببرم. از او در مورد وضعیت و تعداد سدها و صنایع مختلف کشورشان پرسیدم که به یک‌باره گفت شما فکر می‌کنید من مثل رئیس جمهور کشور شما هستم که آمار تیربرقی‌های کشورتان را هم دارد! آقای هاشمی اینقدر روی آمار و اعداد دقت می‌کرد و آن‌ها را به حافظه می‌سپرد که دیگران تعجب می‌کردند. یادم می‌آید حدود ۲۵ سال پیش نکته‌ای را در مجلس به ایشان گفته بودم، ده سال بعد در دولت در باره همین مسئله با ایشان بحث می‌کردیم. ایشان به یاد من آوردند که ش‌ما ده سال پیش نظر دیگری داشتید و عین جمله من را بازگو کردند! حافظه عجیبی داشتند. یا همین سه چهار سال پیش، مدیران تأمین اجتماعی با ایشان ملاقاتی داشتند و در مورد این موضوع صحبت می‌کردند که تأمین اجتماعی مشکل پیدا کرده و در حال نزدیک شدن به نقطه سربه‌سری است و... آقای هاشمی گفتند که آقای کلامی ۲۰ سال پیش این موضوع را هشدار داده بود. ذهنی دقیق و قوی داشتند.